

FOAIA POPORULUI

PREȚUL ABONAMENTULUI:

Pe un an 5 cor. 40 banl.
Pe o jumătate de an 2 cor. 70 banl.
România, America și alte țări străine 11 cor. anual.
Abonamente se fac la „Tipografia Poporului” Sibiu

Foaie politică.

Apare Marțea, Joia și Sâmbăta.
(Joia apare numărul de Duminică.)

Telefon Nr. 146.

Adresa telegrafică: „Foaia Poporului”, Sibiu.

INSERATE

să primesc la BIROUL ADMINISTRAȚIEI
(Strada Măcelarilor Nr 12).

Un șir peți prima dată 14 banl, a doua oară
12 banl, a treia oară 10 banl.

Patima și ura biruitoare?

În rarile și scurtele ceasuri de contemplare, pe cari cumplitele vremi de azi ni le mai îngăduie, ne gândim une-ori cu adâncă teamă și neliniște la viitor. Cum va fi viața după încheierea păcii? Ce fundamente noi se vor pune pentru reclădirea legăturilor dintre țări și popoare? Ce aranjare nouă va rămânea biruitoare în viața internă a statelor? Cum și cine va înălța din nou punțile de trecere dintre cei dujmăniți azi? Ce direcție va lua evoluția omenească? Prin încercările grele de azi vom fi făcut un pas spre mai bine, spre desăvârșirea vieții omenești, ori vom ajunge la o reacțiune oarbă, care să ceară noi jertfe și noi suferinți?

Căci un războiu nu poate ținea vecinic, nefiind el o stare normală a relațiilor dintre oameni.

Gândindu-ne la cei cari poartă în măsură mai mare greul acestui războiu, gândindu-ne la milioanele luptătorilor, eram înclinați adeseori spre optimism, nădăjduind că relațiile dintre țări și popoare se vor îndulci în mod necunoscut până acum, după încheierea păcii. Ei cari au privit moartea în față, ei cari au trecut prin atâtea suferinți și privațiuni, se vor întoarce, desigur, cu sufletele schimbate, mai buni, mai drepți, mai setoși de o cinstită pace trainică între oameni. Ei nu vor mai aduce în inimile lor patima și ura, ci dragostea adâncă de omenimea nenorocită, și dacă se va auzi va hotărî cuvântul lor în alcătuirile politice și sociale din viitor, desigur o lume nouă ni se va deschide.

În credința aceasta ne întăreau și scenele atât de frumoase, atât de adânci omenești relatate de pe câmpurile de luptă, scene de iubire, de ajutorare a deaproapelui, fie el chiar dușman acum. Legea creștină și cultura de azi au schimbat patimile și urile dintre vechii luptători. Să ne gândim numai cum adunăm noi răniții dușmani și cum îi adună ei pe ai noștri.

Și să nu credem că acest umanitarism este numai efectul convențiilor internaționale. Chiar în acest războiu s'a văzut că peste aceste convențiuni se trece ușor când, cere un interes sau altul.

Ne gândim deci: e prăpăd mare azi, dar mâne va răsări soarele mai strălucitor. Peste războiul de acum, peste ranele adânci ce va lăsa, va arunca balsam vindecător dragostea ce se va sălășlui între oameni, între țări și popoare.

Șt chiar acum am crede tot așa, dacă viitorul ar fi lăsat să-l făurească milioanele, cari sângerează pe fronturi. Însă acest viitor e amenințat să se croiască de pe-acum de cei de acasă, cari cearcă — spre rușinea omenimii — să-l zidească pe patimă și ură, pe-o răzbunare continuă, ca și când n'ar fi de ajuns suferințele și devastările de azi, ci omenimea ar avea lipsă de altele noi.

Această perspectivă întunecată ne-o deschid pertractările continue dintre țările înțelegerii, conferințele economice, ce se țin când la Paris, când la Londra, și cari, — o spun pe față — au de țintă începerea unui războiu economic contra puterilor centrale, după ce se va fi isprăvit războiul armat. S'a dat lozinca pentru izolarea puterilor centrale din viața economică și comercială europeană, și pe cât se poate chiar mondială, s'a rostit anatema asupra noastră cu o liniște și seninătate pe care numai marii ipocriți o pot avea. Și, adecă, ș'au luat rolul de pontifici, cari împart blăstămii în numele civilizației și al evoluției omenești, susținând că pacea ce se va încheia nu va însemna nimic, dacă nu se va porni după încheierea ei războiul economic împotriva noastră, ci pacea numai așa va fi statornică și propășirea omenească nepericlitată. Luând puterile centrale de dușmane ale civilizației — și în special pe Germania — ei zic că aceste puteri numai prin răz-

boiul armat nu vor putea fi zdrobite în așa măsură ca să nu mai reprezinte un pericol constant în propășirea omenească.

Paravanele, după cari pregătesc războiul economic cearcă să le arate simpatice lumii, care crede în cuvântul lor — lumea care formează azi tabăra ententei, — dar după aceste paravane se ascunde dracul gol, și în rândul prim dracul englez: patima și ura. Patima și ura născute din cumplita teamă a concurenței germane — adâncul motiv ce-a împins-o pe Anglia în războiu.

Ca orice nizuință spre mai bine, ca orice întrecere pe terenele muncii intelectuale sau brahiale, și avântul comerțului și al industriei trebuie să fie liber. Principiul de libertate nu se mai poate azi călca în picioare nepedepsit. Orice om și orice popor are dreptul să se înalțe până pe culmile cele mai înalte ale gândirii, ale simțirii, poate să muncească cât de mult și cât de bine. Nime nu-l poate pune sub anatema pentru că-i inteligent și harnic, decât atunci când această harnicie ar fi sistematic îndreptată împotriva deaproapelui — om sau popor, — ca acestuia să-i iea pâinea dela gură. Dar numai din faptul că un popor a ajuns la un grad mare de dezvoltare pe toate terenele, nime n'are dreptul să-i ceară izolarea lui din șirul popoarelor. Căci doar spre această culme nizuim cu toții, căci doar aceasta e ținta cea mai înaltă a fiecărui popor.

Alianțele economice ce se făuresc acum între țările înțelegerii sunt vivificate nu de libertatea spiritului și a muncii omenești pe toate terenele vieții, ci de ura și patima ce-o simt în grad înalt de teama concurenței germane și după războiu. Unii vorbesc de douăzeci și cinci de ani, alții de cincizeci, alții de-o perioadă și mai îndelungată, în care să rupă orice legături economice și comerciale cu Germania.

Patima și ura nici nu au rămas niciodată biruitoare. Ele pot trăi acum în sânul bărbaților conducători ai țării.

rilor înțelegerii, rămași în cuibul cald de-acasă, dar desigur nu vor putea trăi în sufletele milioaneilor de pe fronturile de luptă, și nu se vor putea valida în praxă. Altfel ar trebui să ne așteptăm pe lungi decenii la o învrăj-bire a sufletelor, ca și care n'a mai existat, și care nefiind firească, ci provocată artificial, nici nu va putea să se mai susțină. Omenimea are lipsă de liniște și pace, de înțelegere și dragoste, de milă și ajutor împrumutat nu de patimi și ură.

Contele Károlyi despre un eventual conflict cu România.

Contele Károlyi vorbind în dietă despre cauzele, cari l-au îndemnat să părăsească partidul independist și să formeze un nou partid, a vorbit cu privire la un eventual conflict cu România următoarele:

— În timpul din urmă au sosit vești neliniștitoare din România. Vești, cumcă România vrea să ne atace cu scopul ca să ne ocupe Ardealul. Eu, se înțelege, nu-mi pot da seama întru cât corespund veștile acelea, realității.

De când vorbește presa despre pregătirile ce le-ar face România contra noastră — presa terorizată și cenzurată, pe care o avem azi — am observat, că guvernul în foile sale oficiale ar încerca să arunce asupra mea responsabilitatea unui eventual războiu cu România. Foia oficială a guvernului „Igazmondó” scrie astfel. (Cetește, cu multe intreruperi din partea deputaților opoziționiști un articol de fond din „Igazmondó”) apoi continuă:

Dacă prim-ministrul voiește să arunce cu orice preț responsabilitatea mea, în orice direcție voiește să o facă aceasta, eu am să ridic mânușa aruncată și sunt gata aici, înaintea dietei, să discut cu el, că pe cine câtă responsabilitate cade în decursul celor doi ani de războiu. Li stau bucuroși la dispoziție.

Convingerea mea, și cred a întregii țări este, că atitudinea României e influențată cu mult mai mult de episodul dela Luck, decât de „episodul Károlyi”.

Sperez și cred, că nu vom avea războiu cu România, dacă însă totuș ne-ar ataca, să știe România și să știe lumea întreagă, că până va fi Maghiar viu, acela va lupta, — iar Românii nu vor putea întâlni oameni pe culmile Carpaților ci tigri, căci Ardealul îl vom apăra ca tigrul, căruia voiesc să-i răpească odorul cel mai scump, trupul trupului său, sângele sângelui său! (Aprobări și aplauze în stânga estremă și în partea cea mai mare a părții stângi). „Az Est”.

Contele Tisza despre România.

Prim-ministrul ungar, contele Tisza ia cuvântul, ca să reflecteze asupra unui punct din discursul lui Károlyi:

— În România o parte din presă, dela izbucnirea războiului s'a folosit de orice moment, pentru a atâța Țara românească la un atac contra noastră, și acțiunea politică a contelui Károlyi a fost folosită de aceste cercuri din România pentru a înfățișa Ungaria, ca obosită de războiu. Astăzi deputatul Károlyi declară, că atâta vreme cât trăiește un maghiar va apăra integritatea Ungariei. Repet cuvintele d-sale, ca să ajungă și mai sigur la urechile dușmanilor. Nu de România vorbesc, ci de dușmanii noștri.

Congresul național-bisericesc.

Cauza și împrejurări străine de bunele noastre intenți, ne silesc să fim cât se poate de scurți în expunerile, ce vor urma, despre congresul național-bisericesc.

Protestarea mandatelor.

După-ce mandatul d-lui V. Tordășianu despre care am vorbit pe larg în numărul trecut, s'a verificat, se procedează la revizuirea părților aduse împotriva următoarelor mandate: *Deva, Turda și Geoagiu*. O discuție mai vie se infiripează abia, când se trece la cele două mandate din cercul *Bradului*, cu prilejul căreia dl deputat *Vasile Damian* arată câteva cazuri concrete, despre felul cum au fost influențați alegătorii în votul lor, propunând nimicirea alegerii

V. *Damian* (gesticulând larg):... Revin la chestia ingerenței. E o primejdie grozavă, domnilor!.

Prezidiul: (întrerupând) Trece la obiect, Amosțec s'a făcut, *Peccavit intra et extra muros*...

Se verifică.

Cercul Vinga.

Urmează întărirea deputatului din cercul *Birchișului*, și *Vinga*, unde fusese trântit *Em. Ungureanu*, care în viață încă fiind, și-a dăruit întreaga sa avere, în valoare de aproape 1/2 milion, bisericii.

Deputatul *Nicolae Ivan* luând cuvântul, susține că alesul nu ar fi alegător, deci nu poate să fie nici ales. Propune luarea chestiei dela ordinea zilei, până la constatarea adevărului. Raportorul arată, că alesul e alegător în parohia ortodoxă română din *Timișoara*, suburbiul *elisabetin*. Vorbește apoi la obiect deputatul *Dr. Aurel Vlad*, și fiindcă alesul numai ulterior a fost luat în lista electorală, propune nimicirea mandatului. Regulamentul nu admite trecerea cuiva în listă ori și când, ci numai cu ocaziunea compunerii ei, la începutul anului.

Deputatul *Nicolae Garoiu* află de corectă trecerea ulterioară în lista electorală a alesului. E deci pentru verificarea mandatului. Mai vorbește în chestia aceasta P. S. Sa, Episcopul *Ioan I. Papp*, ca președinte al congresului, apoi deputatul *Dr. Petru Ionescu*, *Dr. Iancu Meșianu*, *Dr. Nicolae Comșa*, *Dr. Vasile Saftu*, *Arseniu Vlaicu*, *Dr. Iosif Blaga*, iar P. S. Sa, Episcopul președinte, roagă congresul să respecte legea bisericii. Deputatul *Dr. Petru Ionescu* vorbește în chestie personală. Mai

vorbește deputatul *Sava Raicu*, apoi propunătorul *Dr. Aurel Vlad*, iar cuvântul din urmă îl are raportul *Dr. Gheorghe Popa*.

Acesta comunică congresului, că i-a venit la cunoștință, că alesul deputat mirean din *Vinga* poate că este trecut în listă în comuna bisericească din *Sânmihaie*, unde are avere imobilă, deci propune, ca verificarea să fie luată dela ordinea zilei, până la constatarea, dacă e esactă afirmarea aceasta.

Un gest frumos: protestul episcopatului.

Amenințând de-a devia uneori discuția în personalități, și totodată aflându-se congresul în preajma nerespectării unei fundamentale legi a statutului organic, care oprește să fie ales de deputat un om, ce nu e trecut în nici o listă, episcopul *Dr. Miron E. Cristea*, în numele episcopatului gr-or român din Ungaria, cetește următorul protest:

Noi, episcopii, suntem conștienți că prin revocarea mandatului dela Vinga se calcă una din legile fundamentale ale statutului organic. Noi avem răspunderea cea mai gravă, pentru tot ce se întâmplă aici, în fața lui Dumnezeu, a istoriei, și-a oamenilor. Cu deplină conștiință a puterii noastre facem deci următoarea declarație: episcopatul constată că propunerea de verificare a mandatului de la Vinga este contrară statutului organic și-o ține de ilegală. Astfel, noi, protestăm împotriva călțării legii, care ni este sfântă, făcându-ne datoria, în unul din acele momente triste, când ea este amenințată.

Retrăgându-și referentul dr G. Popa propunerea sa de verificare, mandatul deputatului de *Vinga*: *Chiriloviciu*, e dat din nou comisiei spre studiere.

DEPEȘI

Ofensiva rusă la nord de mocirlele „Rokitno”.

Sub titlul de mai sus „Berliner Tageblatt” publică o scrisoare lungă venită dela corespondentul său din Polonia rusească, despre luptele ce le dau feciorii noștri la *Baranovits*: între altele zice cam așa:

Ofensiva rusească pentru a ocupa *Baranovitsul* s'a început la începutul lui Iunie. A fost pregătită sistematic, Rușii aveau aici în față trupele armatei austro-ungare, cari au ocupat *Ivangorodul*. Din Octombrie 1916 până în Maiu 1916 nu s'au dat lupte mari aici. Primele atacuri se înțelege au eșuat. Știam însă că Rușii, când își propun ceva să facă, nu se lasă cu una cu două și mai ales aici la *Baranovits*, care e punctul de unde pleacă rețeaua de căi ferate a Rusiei de vest. Luna Maiu a fost cam a fost. Inșă cu începutul lui Iunie focul ruseș s'a potențat în așa măsură încât pe o lungime de 8 klm, de dimineața până la amezii numai, cădeau aproximativ 30.000 de ghiulele, iar până seara peste 120.000. Erau între ghiulelele acestea de toate calibrele și până la 28 Cm. După o astfel de pregătire de artilerie porneau coloanele nenumărate ale infanteriei la atac. *Regimentul de infanterie 2 și 64* (regimentele noastre), au avut să lupte cu 4 divizii rusești. Cu un dușman atât de superior la număr, și care a făcut atacul, după pregătirea aceea oribilă de artilerie, care a ținut 24 de ore, astfel încât piedecile noastre de sârmă și întăriturile de beton au dispărut de pe fața pământului ca și cum nici n'ar fi fost niciodată, între astfel de împrejurări cele 2 regimente sprijinite de

reserve germane s'au luptat cu cea mai mare îndârjire și vitejie, cu care se poate lupta suflet omenesc.

Și și-au ținut pozițiunile față de toate atacurile, deși nu odată au trebuit să le cedeze, însă în aceeași zi prin contra-atac le-au reocupat. Lupta acestor regimente a fost fără îndoială între luptele cele mai dârze, ce s'au purtat în războiul acesta. Ea va forma o pagină de glorie a ostașilor români, maghiari și germani, cari au adus cu aceeași abnegație și dispreț de moarte, jertfa lor de sânge scump, care trebuie să și aducă roadele sale, mai degrabă sau mai târziu.

A încheiat România un înțeles cu Rusia?

„Münchner Neusten Nachrichten“ spun că știri din izvor bulgar, întăresc că Brătianu a încheiat cu Rusia un înțeles prin care România se obligă să intervie de partea Ententei, dacă -

1) Rușii vor avea reușită și succese pipăibite contra armatelor lui Hindenburg.

2) Dacă oștirile germano-austro-ungare vor fi gonite din Galiția și Carpați.

3) Dacă Rusia se obligă să trimească României un ajutor de 200.000 oameni.

4) Dacă Rusia promite să ajute România cu prisosință cu munițiuni, bani și alt material de războiu.

Ce-i adevărat din aceste știri nu se poate știe sigur.

Ofensiva armatei din Salonic.

După știri din Londra să așteaptă în unele cercuri bine informate, ca armata din Salonic să treacă săptămâna viitoare în ofensivă. În Salonic au sosit mari cantități de muniții. Numeroase material sanitar și ambulante sunt pe drum. Generalul Sarraill n-ar fi încă pentru începerea ofensivei, voind să aștepte mai întâi rezultatul alegerilor parlamentare eline, generalisimul Joffre i-a comunicat însă că în înțelesul planurilor aliaților incursiunea în Macedonia trebuie să se facă fără întârziere pentru a lega armatele dușmane aflătoare pe acest front.

Quadrupla și România.

Berlin 16. — Corespondentul ocazional din Paris al ziarului „Tagesanzeiger der stadt Zürich“ anunță, că Quadrupla face din nou mari apăsări asupra României, spre a țări pe aceasta în război. Se zice că armata română va fi forțată să ocupe o parte a Ungariei. Quadrupla care este incapabilă de a scoate trupele germane și austriace din teritoriile ocupate pe amândouă fronturile, ar dori să aibă un obiect de desdăunare pentru eliberarea teritoriilor ocupate. Și corespondentul adaugă: pe România o va reduce puțin acest rol, care amintește mult experiențele de la 1878.

Ce zic Rușii despre luptele lor?

— Comunicatul rus dela 6 August anunță:

Pe râurile Groderka și Siret la sud de Brodi, au avut loc lupte aprige toată ziua pentru satele și înălțimile pe malul stâng al râului. Dușmanul opune o rezistență extraordinară de înverșunată și întreprinde repetate contra-atacuri. În străzile satelor s'au încins lupte îndârjite. a trebuit să alungăm pe dușman din diferite clădiri. Toate contra atacurile au fost respinse. — Trupele rusești au luat satele Zvizin, Ratiszce, Czistopadi, Miedzigni, Hziidva, Zaloitne (Zaloscze?) și toate înălțimile. Am făcut prizonieri în aceste lupte dela 4 și 5 August 140 ofi-

ceri, printre cari un comandant de regiment și 5506 soldați. Dușmanul îndreaptă un foc violent de artilerie contra pozițiilor ce le am câștigat.

Rușii grămădesc mari forțe în Basarabia.

Concentrarea flotei ruse de pe marea neagră în apropierea coastelor românești.

Tulcea, 23 Iulie. În Basarabia de Sud se observă din nou mari mișcări de trupe.

În diferite puncte de pe litoralul Dunării de jos, cu deosebire la Cartal și Reni. Rușii au grămădit mari forțe militare.

De-alungul liniei întărite Reni-Bender-Acherman sunt nenumeroase trupe.

Dezertori ruși cari se refugiază în Dobrogea îmi afirma că numărul trupelor grămădite de Ruși în Basarabia s'ar ridica la aproape 300 mii.

* * *

Din sursă basarabească aflăm de asemenea că flota rusă de pe Marea Neagră a primit ordin să se aprovizioneze cu cât mai mulți cărbuni și să se concentreze în diferite puncte între portul dunărean Wărcow și Acherman, unde se aștepte ordine.

Pescarii noștri dela gura Canalului Chilia și despre Marea Neagră raportează că de câteva zile observă evoluând în apropierea coastei românești numeroase vase ale flotei ruse.

Italianii a ocupat orașul Görz.

Comunicatul lui Höfer dela 8 August anunță următoarele de pe frontul italian:

Luptele înverșunate dela capul de pod Görz, continuă cu o vehemență neslăbită. Trupele cari luptă la capul de pod Görz, la apus de Isonzo, au respins dela 6 August în mod sângeros numeroase atacuri întreprinse de forțe italiene superioare. Au prins aci 2932 italieni, printre cari 72 ofițeri. Pentru a păzi de perderi mari bravele noastre trupe, cari luptă la capul de pod Görz, împotriva cărora se îndreaptă mereu noi atacuri furioase, le-am retras azi noapte pe malul de răsărit al râului Isonzo. Pe platoul Doberdo au eșuat toate atacurile dușmane cu cele mai grele perderi la Monte San Michele și la San Martino. Tot așa am prăbușit puternice atacuri dușmane în focul nostru mai departe la sud. Toate pozițiile de aci au rămas în stăpânirea trupelor noastre. Pe frontul tirolez și Carintian au loc în unele părți vii lupte de artilerie.

Höfer, marșal locot.

(Comunicatul de azi spune, că cu privilegiul evacuării Görzului, care n'are nici o însemnătate strategică, a trebuit să lăsăm în mâinile dușmanului 6 tunuri, cu toate acestea în zilele din urmă ne-au căzut pradă 4160 de Italiani.)

Noul ministru al Franței Saint-Aulaire, la București.

M. S. Regele Ferdinand a primit în audiență solemnă pe d. de Saint-Aulaire, noul ministru al Franței, care a remis Majestații sale scrisorile de acreditare.

D. de Saint-Aulaire a fost însoțit de membrii legațiunii Franței d-nii Gailiard Lacombe, consilier de legăție Charles Arsane Henry, secretar de ambasadă, colonel Despres, marchizul de Belloi atașat militar și ducele de Luynes, căpitan de cavalerie în rezervă și Robert de Fleis, locotenent de infanterie în rezervă, atașați.

M. S. Regele a primit pe noul ministru al Franței și pe atașatii legațiunii franceze, în sala tronului, în prezența a lui Em.

Porumbarn ministrul afacerilor străine Henry Catargi mareșalul Palatului, generalul Mavrocordat șeful Casei militare, generalul Robescu și colonel Angelescu.

D. de Saint-Aulaire remițând scrisorile de acreditare, a spus că guvernul francez, dorește să continue amicitia sa cu România, la care a răspuns M. S. Regele.

Ministrul Franței a prezentat apoi Majestații Sale pe noui membrii ai legațiunii.

Audiența coform obiceiului secretarului general al ministerului de externe și directorul cabinetului acestui minister au depus cărțile d-lor, la legațiunea franceză.

Atacuri rusești în masse.

Budapesta 9.

Grupele cari luptă în Carpați au câștigat teren pe înălțimile la răsărit de Iablonița și la Vorochta și au adus peste 1000 prizonieri și 4 mitralieze. La sud-vest de Delatin, forțele generalului Kövess au respins iară puternice atacuri rusești. La răsărit de Otlinia și la Tsumacz, dușmanul a atacat ieri cu mari masse. Una din grupele lui de atac a pătruns la apus de Otlinia până peste prima noastră linie, a fost însă cu totul respins printr'un contra atac al forțelor austro-ungare și au rămas 1000 prizonieri în mâinile noastre. La Tsumacz apărarea a fost multă în regiunea la apus de această localitate, în fața unui atac cu forțe dușmane prea mari. La sud de Vertelka, trupele noastre au curățit malul stâng al Siretului. Au fost prinși aici peste peste 700 Ruși și capturate 5 mitralieze.

Pe frontul mareșalului Hindenburg:

La Zaloscze, ziua de ieri a decurs relativ în liniște. La sud vest de Torczin în Volhinia, armata generalului Terstianski, a respins azi dimineață o serie de atacuri rusești vehemente. Dușmanul a fost în parte dat îndărăt printr'un contra-atac. Trupele generalului Fath au zădărnicit iară încercări de trecere ale Rușilor la sud de Stobichva. — Höfer, mareșal-locot.

Partea literară.

† William Ramsay.

Ramsay, marcel învățat englez, care a murit deună-zi, și-a făcut numele nemuritor prin cercetările sale asupra substanțelor radioactive, întocmai ca și Rutherford și Soddy. Și a început cercetările acestea îndată după ce a auzit despre rezultatele lucrărilor soților Curie dela Paris. Rezultatele la care a ajuns apoi Ramsay păreau că întunecă chiar și numele soților Curie pentru o durată oarecare. Ramsay e unul dintre acei învățați englezi, cari au câștigat chemiei fizicale engleze acel loc de frunte la care s'a ridicat fizica engleză prin Maxwell.

Ramsay s'a specializat foarte târziu în chimia fizicală. Ca student tânăr, descendent al unei familii de savanți, (unchiul său, a fost vestitul geolog Sir Angrew C. Ramsay) Ramsay trece în Germania, ca să-și continue acolo studiile. Se înscrie la universitatea din Thübingen, ascultând lecțiile lui Rudolf Fitlig, a cărui laborator păstra încă vie amintirea dascălului său de odinioară a vestitului Wühler. Aici și-a însușit tânărul englez metodele stricte ale experimentării chimicale. Întors acasă cu diploma de doctorat în chimie, funcționează ca asistent de chimie tehnică. Din timpul acesta datează lucrările sale despre chinină și despre produsele de

discompunere ale ei. Numai cu încetul i-se dezvoltă interesul și se apucă de chimia anorganică și fizică. Mai întâi caută împreună cu Joung »starea critică« a fluidelor. — S'a constatat anume, — că un gaz supus unei presiuni oricât de mare nu se poate condensa, până nu l-am răcit mai întâi sub o temperatură oarecare. Această temperatură minimă, e pentru fiecare gaz o caracteristică deosebită. Ea se numește »temperatura critică« a gazului respectiv. Presiunea ce o întrebuițăm la condensare se numește »presiune critică«. Ramsay a stabilit mai cu seamă procedura cu care se pot stabili aceste mărimi.

În 1894 face Ramsay o descoperire, care i-a făcut numele cunoscut în întreaga lume științifică: descoperire împreună cu lordul Raleigh Argonul. Prilej la această descoperire ia dat faptul că nitrogemul extras din atmosferă arată o densitate de $\frac{1}{16}$, mai mare decât cel extras din aerul din laborator. Nu era departe ideea, de a presupune un element care însoțește totdeauna nitrogenul atmosferic. Elementul cel nou și fu descoperit prin aceea, că s'a aprins nitrogemul atmosferic prin o schintee. E însă interesant că descoperitorii hidrogemului aveau elementul cel nou: argonul aproape în mână; știau că prin lăsarea unei scântei electrice prin o amestecătură de aer, rămâne totdeauna un rest, care nu arde. Le lipsiau însă pe atunci mijloacele să constate prezența argonului, care e un gaz fără culoare și fără miros.

Argonul aparține gazelor așa-numite noi. Acestea sunt gaze care nu formează combinațiuni hotărâte cu alte elemente, și prezența lor nu se poate constata decât prin niște proceduri foarte complicate cu ajutorul unor »constante« fizice. Metoda de cercetare a lui Ramsay însă a fost foarte norocoasă. După un an dela descoperirea argonului face o descoperire cu mult mai însemnată, aceea a heliului.

Deja cu ocazia întunecimei de soare din anul 1868 s'a observat în spectrul cromosferic solare lângă liniile cunoscute ale natriului a trei linii galbene, care se asemănă foarte tare cu liniile natriului, era însă ceva mai aproape de capătul violet al spectrului. Din prezența acestei a treilea linii spectrale s'a dedus existența unui element recunoscut în soare. Elementul acesta recunoscut se numește heliu. Mai târziu se credea a se fi constatat tot prin ajutorul analizei spectrale prezența acestui element în lava Vesufului. Isolarea acestui element însă se datorește lui Ramsay. El izolă elementul acesta din gazele, care le produce metalul, din care se scoate uranul; Mai târziu dovedi prezența heliului și în alte minerale, apoi în atmosferă și în apa de izvor. Elementul deci poartă numele de »heliu« pe nedrept căci nu obține numai în soare.

Metoda spectroscopică, care s'a arătat în mâinile lui Ramsay atât de productivă, îl duce 1898 la descoperirea altor 3 elemente: ucon, xenon, și krypton.

Șirul așa numitelor gaze nobile fu întregit de altă parte și prin alte descoperiri. Deja Pierre Curie află că puterea de radiare a substanțelor radioactive se transpune pe alte corpuri — întocmai cum se transpune electricitatea prin inducțiune. Se vorbea deci în urma acestora despre »radioactivitate îndusă«. Însă nu peste mult se constată că aici nu e vorba de o stare trecătoare cum e la electricitate, ci se întâmplă o transpunere de materie radioactivă. S'a stabilit, că subs-

tanțele radioactive desvoltă un gaz oarecare, care e însuși radioactiv. Gazul acesta posedă, cu tot numele său seducător—*emanațiune* — toate calitățile gazelor nobile. Emanatiunea se poate condensa, astfel încât să devie fluidă. Acest fluid e fără culoare și probabil nu luminează; pecând emanatiunea solidă luminează foarte intensiv. Ramsay a făcut (împreună cu Soddy) o mulțime de experimente cu această emanatiune. Astfel a constatat un fapt foarte surprinzător,

Cum s'a zis Ramsay a găsit heliul mai întâi în elevit, care e o substanță foarte radioactivă. Deci nu era imposibil a aduce heliul într-o legătură oarecare cu radioactivitatea.

Cercetările lui Ramsay duseră la curiosul rezultat cumcă: heliul se naște încetul cu încetul din emanatiune. Rutherford a și dovedi cumcă heliul este purtătorul material al unei părți din razele radioactive. Mecanismul acestei cradieri se explică astfel, că elementele radioactive aruncă atomi de heliu încărcăți cu electricitate pozitivă, întocmai ca și cum ai arunca niște proiectile. În spațiu atomii acestea își descarcă electricitatea pierzându-și în parte iuteala și degradându-se astfel prin aceea, că devin heliu simplu în stare gazoasă. În corpuri solide însă aloniri de heliu încărcăți cu electricitate stau lipiți prin o adheziune atât de mare, încât nu pot fi eliberați decât prin încălzire. Cum am văzut, că se întâmplă la elevit. Astfel se explică prezența heliului, în toate mineralele radioactive.

Cercetările dovediră însă și mai mult: *posibilitatea transformării unui element (emanațiune) în altul (heliu)*. Visul alchimistilor evului mediu pare a fi împlinit. Dacă e posibilă transformarea elementelor în principiu, astfel de ce nu ar fi posibilă producerea aurului din alt element? Incercările de a produce heliu din emanatiune au fost trase de mulți la îndoială: totodată însă se adeveriră prin Helmholtz și Mayer, Curie și Dewar ș. a.

Lucrările despre heliu și radium fură acelea, care au produs mai în urmă multe discuții în jurnalul numelui marelui învățat. La izbucnirea războiului s'a mai ocupat încă odată foarte viu publicitatea cu Ramsay cu ocazia declarațiilor sale despre valoarea științei germane. Când vorbi în 1896 în Orania din Berlin, apăru Ramsay ca un savant-gentleman, care știe să-și delecteze colegii nemți prin o prelegere ținută în cea mai aleasă nemțească. Abia cu 20 de ani mai târziu aceiași colegi îi detraseră bătrânului savant unelte din onorurile, cu cari îl încercaseră. El muri, înainte de a se termina războiul și de a se convinge de absurditatea faptului care l-au comis învățații diferitelor țări, când și-au detras reciproc meritele.

Informațiuni

Sibiu, 11 August n.

Decernie.

Tu, soare rotund,
Treci dealul curând, —
Să nu te blesteme
Robii câmpilor,
Jobagii domnilor!

(Vers popular)

Un cer de jar pe-o zare de cenușă ..
Lungi aburi grași dospesc din brazda nouă
Ca fumegarea păunii frânte 'n două,
Ca boarea caldei guri de vitelușă.

Cu ars gâtlej sorb robii din căușe;
Intreabă taina zării de o să plouă
Și-și scântă triști din frunzi aprinsa
rouă, —
Iar plugul zornăe ca lungi cătușe.

O mamă lângă prunca plângătoare
A'tors doi lăncezi ochi, cu-amărăciune,
Ca două plângeri înspre Soare-apune.

Te du, sol sfânt! Să spui că lumea moare
În lupta pentru dragoste și pâine —
Și adu sfat cu zorii tăi de mâine!

A. Toma.

Un murit un om de omenie.

Protopopul Aron P. Păcurariu, a murit în vrâsta de 79 de ani la Hunedoara. Cu el trece pragul veciniceii, încă unul din bătrânii vlăstari din uriașa generațiune a lui Șiguna. Păstrători de sfinte tradiții și lăsaminte, ei sunt simboale gigantice ale unei largi purități sufletești, lămurite de un intens și vibrător suflu de idealism.

Și se trec pe rând, azi unul, mâine altul...

Protopopul Păcurariu a fost la Sibiu în cursul congresului național-bisericesc. El venise să vadă, cum mărețea alcătuire a marelui mitropolit, care este autonomia bisericii noastre, își imprăștie belșugul ei de roade, generației de azi a fiilor neamului nostru...

Apoi plecă la Rășinar.

Par'că-l văd și azi, în piața Sibiiului, cum se târguia cu un birjar, să-i poarte bătrânețea și adâncă-i des-nădejde, prin codri vechi de stejari, acolo unde doarme păzit de lei, sub acoperământ greu de piatră, episcopul după rânduiala lui Melchisedec...

Cuprins de-o adâncă evlavie, el îngenunchiă pe lespezile reci și mute, el, bătrânul șigunist, și plânse, plânse.

Iar lacrimile ce se rostogoleau în cavoul trist și rece, pe piatra sepulcrală, cântau încet, asemenea unei supreme amintiri venită din lumea altor vremuri.

Acesta a fost cel din urmă peregrinagiu și prinos, pe care l-a putut aduce într-o sforțare de-o nobleță suavă, leului între muritori, care a fost Șiguna...

Regimentul 31 din Sibiu lădat. Gazetelor „Világ“ și Neues Pester Journal“, d-l Ludovic Magyar, le telegrafiază din cartierul de presă următoarele:

Precum aflu în luptele ce au avut loc la Delatin, despre cari pomenește raportul lui Höfer, s-a distins în deosebi al treilea batalion al regimentului 31 de infanterie. Acest batalion compus în cea mai mare parte din români din părțile Sibiiului, a luptat dealcum admirabil și la cucerirea Belgradului și în Albania.

Călătoriile în comitatele Maramurăș și Bistrița Năsăud. Se vestește din loc informat că aceste comitate fiind iarăși ținute ca zonă militară, făcând parte din teritoriul din lăuntru de operații de războiu, călătoriile în aceste comitate se pot face numai cu o specială îngăduire a forurilor militare.

Redactor responsabil: Dr. Ioan Broșu.
Pentru editură responsabil: Ioan Hereș.
Tiparul: „Tipografia Poporului“.